

- دوشنبه ۳ دی ۱۴۰۳**
- سال هفدهم - شماره ۳۰۲۴**

سیهرغرب، گروه ریحانه‌آفرینش؛
بیانات رهبری در دیدار با بانوان مهم‌ترین‌جهت‌دهی و تعیین خط مشی در حوزه زنان محسوب می‌شود و نکات مطرح شده گویای اشراف و اطلاع دقیق ایشان از چالش‌های این حوزه است.

چند سالی می‌شود که دیدارهای بانوان با رهبر انقلاب تبدیل به رسمی در آستانه سالروز میلاد حضرت صدیقه کبری سلام‌الله علیها شده است. دیداری که برای برخی از اقشار جامعه جذابیت خاصی دارد. از آن دیدارهایی که همه توقع بیان دیدگاه‌های جذاب و جدید از سخنرانان دارند و روی بیانات رهبری هم متمرکز می‌شوند. این بیانات شاید مهم‌ترین‌جهت‌دهی و تعیین خط مشی در حوزه زنان است. رهبری هرسال با دقت خاصی اهم موضوعات و چالش‌های این حوزه را بیان می‌کنند و نکات مطرح شده گویای اشراف و اطلاع دقیق ایشان از چالش‌های این حوزه است.

امسال هم مطابق رسم هر ساله اقشار مختلفی از بانوان به نمایندگی از جامعه زنان در حسینیه امام خمینی (ره) حاضر شدند. این دیدار بسیار ویژه است. همه‌چیز آن جذاب است. از جملات حک‌شده بر کتیبه‌ها در محل سخنرانی رهبر انقلاب، تا سخنان مگو و گاه سانسوری برخی از سخنرانان و حتی حال و هوای خاص و احساسی حاکم بر جلسه. همین که بانوان در جلسه‌ای در این سطح فرصت طرح دیدگاه‌های خود را به دست می‌آورند و عالی‌ترین مقام کشور گوش می‌دهد و یادداشت برمی‌دارد بر جذابیت این جلسه می‌افزاید.

در بیانات امسال رهبر انقلاب با اشاره به سیره زندگی حضرت زهرا (س) الگویی متعالی برای زنان جامعه ترسیم کردند که در آن بر همه نقش‌های خانوادگی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی زن تأکید شده است. همچنین ایشان با پرداختن به جزئیات، به ترسیم منشور خانواده پرداختند. توجه ایشان به جایگاه مادری، مکمل بودن زن و مرد در عین تفاوت‌ها، برابری زن و مرد و توانمندی‌های علمی و فرهنگی بانوان بازتاب بسیاری پیدا کرد. علاوه بر این‌ها رهبری با شناختی که از نگاه غرب به مسئله زن دارند به‌صورت ویژه نقشه دشمن در سوءاستفاده از زنان برای کنترل جوامع را افشا کردند و در پایان به مسئله مقاومت پرداختند.

با نگاهی به بیانات رهبری در دو دیدار قبلی با بانوان در میامیم که گویی رهبر انقلاب عمده‌ترین روند یکسانی را در بیانات اشفا کرده‌اند و حتی برخی نکات را عیناً تکرار می‌کنند. مسئله برابری

زن و مرد، زوجین و مکمل بودن دو جنس، لزوم نقش اجتماعی بانوان، تبیین نگاه ابزاری غرب به زن و برخی نکات دیگر هر سال محل بحث ایشان است. بانوان در سخنرانی پیش از بیانات، مطالبات و گلایه‌هایی را مطرح می‌کنند و سپس سیر مشابهی از بیانات از سوی رهبر انقلاب ایراد می‌شود. گویی این محتوای ثابت گره کور و چالشی لاینحل است که ایشان برای رفع آن تلاش می‌کنند و مجبور به تکرار هستند.

■ این تکرار از کجا نشأت می‌گیرد؟
آیا حوزه زنان و مشکلات عدیده آنان مطلب دیگری ندارد؟ پس چرا سطح بحث پیشرفتی نمی‌کند و مطلب بیشتری به حوزه زنان اضافه نمی‌شود؟

مشکل از رهبری نیست. زیرا این تکرار نشانه از یک رکود و انسداد در ادبیات و عدم بسط نظری حوزه زنان است و تا زمانی که این مسائل همچنان در جامعه حل نشده باشد و از شبهاتی مانند «دوگانه زن در خانه و زن در اجتماع»، دوگانه «عقلانیت و احساس» عبور نکرده باشیم، رهبر انقلاب مانند یک معلم صبور در مقام توضیح و تبیین در این جلسات سخن خواهند گفت و سؤال و شبهه پاسخ می‌دهند. بانوان نیز به مطالبه، گلایه و درد دل از فضای بسته و محدودی که عده‌ای با کج‌فهمی ایجاد کرده‌اند، خواهند پرداخت. هر سال به حسینیه امام خمینی پناه می‌برند، دردی را فریاد می‌زنند و بازمی‌گردند و باز هم این رهبر انقلاب است که صبورانه و پدرانه شبهه پاسخ می‌دهد و تکرار می‌کند.

در حالی که وظیفه تکرار و یادآوری سخنان رهبری و شرح و بسط خط‌مشی‌های طرح شده توسط ایشان بر عهده نخبگان و فعالین حوزه زنان و رسانه‌ها است. ما باید هرسال برویم و به ایشان در خصوص روند رو به پیشرفت حوزه زنان و مسائل حل شده گزارش بدهیم نه اینکه همچنان مطالبه و گلایه کنیم. ایشان هم گام‌های بعدی را مشخص کنند و راه را برای ما روشن سازند. اما وضعیت موجود نشان از عقب‌ماندگی اندیشه‌ای ما در حوزه زنان است.

■ عقب‌ماندگی حاصل جنگ همیشگی دو نگاه: از زنجی که می‌بریم

یکی از علل ساکن بودن و رکود در حوزه زنان شاید این درگیری است که همچنان میان جریان متحجر و کونه‌نگر و جریان فمینیسم به عنوان مطالبه‌گر ظاهری حقوق زن در جامعه ما وجود دارد و آن قدر این آش شور شده است که راهی برای ورود گفتمان رهبری به عرصه عمومی امکان گرفتن تسهیلات برای بسیاری از خانم‌ها وجود نداشت، رغبت چندانی به حضور در اکوسیستم کارآفرینی نداشتند به طوری که میزان مشارکت خانم‌ها در این حوزه حدود ۱۰ درصد بود اما امروز این عدد به ۲۰ تا ۲۵ درصد رسیده است. وی، افزود: بنابراین یکی از دلایل رشد این عدا را می‌توان این مسئله دانست که مدل‌های جدید راه‌اندازی کسب‌وکار همچون کسب‌وکارهای استارت‌آپی مطرح شدند که در پی آن خانم‌ها فهمیدند برای راه‌اندازی کسب و کارهای این‌چنینی از بدو امر نیازی به پول نیست بلکه باید ایده و داشته‌های خود را ارزیابی کرده و سپس قدم به قدم مدل کسب و کاری ساخته تا به مرحله ساخت نمونه برسد، در این مرحله است که اگر نمونه مورد نظر پاسخ‌مثنی را ازخود نشان داد، به سمت تولید انبوه یا کارآفرینی رفته و نیاز به پول و سرمایه وجود دارد.

این مدرس کسب و کارهای استارت‌آپی ادامه داد: نکته این است که خوشبختانه در این مسیر امکان بهره‌مندی از ظرفیت‌هایی همچون سرمایه‌گذاران و شبکه‌های تأمین مالی ارزان قیمت مثل معاونت علمی صندوق نوآوری و تسهیل‌های مالی نیز تنها محدود به تسهیلات بانکی نیست. سپهری تأکید کرد: علاوه بر این روحیه نسل جدیدی (نسل ضد) که وارد عرصه کسب و کار شده‌اند و اعتماد به‌نفس و خودباوری که در آن‌ها دیده می‌شود، نکته دیگری است که در رشد کارآفرینی در بین زنان بی‌تأثیر نبوده است. وی با ابراز اینکه یکی دیگر از دلایل این است که خوشبختانه تعداد نهادهای حمایتی در اکوسیستم نوآوری و کارآفرینی همچون مراکز رشد، پارک‌های فناوری و شتاب‌دهنده‌ها بیشتر شده و حداقل خدماتی همچون محل استقرار و آموزش پای کار آمده‌اند، تشریح کرد: وجود این نهادهای حمایتی را می‌توان یکی از دلایل مهم افزایش دو تا ۲٫۵ برابری سهم زنان در اکوسیستم کارآفرینی طی سال‌های اخیر دانست.

وی در پاسخ به این پرسش که استارت‌آپ‌ها چه امکانات و ابزاری را برای توانمندسازی اقتصادی زنان فراهم کرده‌اند؟ در حال حاضر موانع اصلی پیش روی آنان برای ورود به دنیای استارت‌آپ‌ها چیست؟ گفت: تأثیری بر توانمندی زنان ندارند بلکه این مدل رشد کسب و کار آن را از نوع معمولی این متفاوت کرده زیرا در کسب و کارهای معمولی مدل رشد خطی است اما کسب وکارهای استارت‌آپی نمایی است درواقع اینکه در کسب و

جامعه وجود ندارد. زنان با مطالبه‌های گوناگون، شبهات و تناقض‌ها، موانع متعدد در برابر حرکت رو به جلو، نگاه‌های سلیقه‌ای و گاهآ سیاسی و حتی امنیتی مواجه می‌شوند. هنوز بسیاری از حقوق زنان نادیده گرفته می‌شود و هنوز خودشان هم نمی‌دانند که آیا تکلیف‌شان در خانه و خانه‌داری است و در برابر جامعه مسئولیتی دارند یا ندارند. هنوز هم شبهات مربوط به عقل و احساس زن مطرح است. هنوز باید برای اینکه شنیده شوند ابتدا خود و جایگاهشان در نظام هستنی را ثابت کنند. باید برای نفی نگاه ابزاری انسان‌بودن‌شان را یادآوری کنند. همچنان باید به عده‌ای بگویید که اگر از حقوق زنان حرف می‌زنند و سخن از برابری می‌گویند و یا اگر تأکید می‌کنند که فقه زنان باید پویا شود لزوماً فمینیست نیستند

جالب است که رهبر انقلاب در سخنان اسال‌شان صراحتاً بر تقلید از زنان مجتهد تأکید کردند که بازتاب زیادی هم داشت. گویی تا به حال چنین چیزی مطرح نبوده که لازم باشد رهبری به این نکته اشاره کند. به گونه‌ای که ما اگر از چنین مطالبی سخن می‌گفتیم حتماً «فمینیست مذهبی» خوانده می‌شدیم. چه بسا فمینیسم هم از درد و احقاق حقی شروع شد و به بیراهه کشید که ما امروز برای فرار از فمینیسم از آن سوی بام افتاده‌ایم و آن را تبدیل کرده‌ایم به نام‌سازی‌که با ربط و بی‌ربط، بار دغدغه‌مندان و فعالان حوزه زنان می‌کنیم.

از جهت دیگر زنان امروز جامعه، باید برخی دیگر را که بدبینانه و غرب‌گرایانه به هر موضوع مرتبط با اسلام می‌نگرند، را نیز قانع کنند که اگر سخن از اسلام به میان می‌آورند و حرف خانواده و نقش زن را پیش می‌کشند متحجر نیستند. مسئولیت این عقب‌ماندگی بیش از هر کسی بر عهده نخبگان جامعه است که نمی‌توانند بر مدار گفتمان رهبر انقلاب حرکت کرده و فلسفه و ادبیات این حوزه را بر مبنای الگوی سوم زن ارتقا بخشند. تقصیر متوجه رسانه ما است که در این فضا ضعیف عمل کرده یا خود را کنار کشیده است. مقصر همین فضای مصلوب است که نمی‌توان حتی سخنان رهبری را در آن گسترش داد.

برخی معتقدند در جامعه‌ای که هنوز گفتن این دست مطالب مورد پذیرش نیست، گاه لازم است یادآوری شود. یادآوری بد نیست اما تنها به یادآوری بسنده کردن، یعنی قرار نیست تغییری در حوزه زنان حاصل شود. آیا بعد از این همه تکرار، باز هم یادآوری لازم است؟ گویا عده‌ای دیدارهای

ریحانه آفرینش

در حوزه زنان از رهبری عقب هستیم

این چنینی با رهبری را تشریفاتی بیش نمی‌بیند و تمام سخنان رهبر انقلاب در خصوص نقش و جایگاه زن در پیروزی و پیشبرد انقلاب را تعارف تلقی کرده یا نهایتاً نصیحتی به مردان، که کمی با همان کاسه. امام جامعه اگر مطلبی می‌گوید ما باید آن را پیشران حرکت خود قرار دهیم و از جایی که هستیم جلوتر برویم.

■ الگوی سوم زن: عینی یا انتزاعی؟

اما الگوی سوم زن مسئله‌ای جدید و کاملاً انتزاعی یا روی کاغذ نیست که ما چندین سال منتظر باشیم رهبری بیاید تعریفش کند و عده‌ای هم تلاش کنند بلکه محقق شود و ناگهان زنان جامعه ما دگرگون شده و جور دیگری که نمی‌دانیم چگونه است، رفتار کنند! رهبر انقلاب سال‌ها پیش این نظریه را تعریف کرده و بارها به آن پرداخته‌اند. مصادیق عینی آن هم اکنون قابل مشاهده است.

الگوی سوم همان چیزی است که در بطن جامعه ما حضور دارد. همان حرکت تاریخی زن که امام آن را تکلیف می‌شداند تا مفرماید: «این انقلاب به برکت زنان پیروز شده است». همان

حرکتی که بر مبنای آن رهبر انقلاب زن را («معمار ایران جدید») دانسته و با تحقق تمدن اسلامی در رابطه است. همان نگاه و تفکری که مقاومت به آن وابسته است و ما این روزها حضور فداکارانه و شجاعانه زن را در عرصه‌های مختلف جهاد و مقاومت شاهد هستیم. الگوی سوم براینند حرکت زن و مرد در واحد زوجیت است به سوی «حیات طیبه».

زنان بسیاری امروز در جامعه ما در ذیل گفتمان الگوی سوم در حال حرکت به سوی افق‌های روشن پیش رو هستند. حتی اگر خودشان هم ندانند و گاه با سؤالات و موانع بسیاری روبه‌رو شوند، این حرکت متوقف نشده و نخواهد شد. اما متأسفانه این قشر بی‌صدا و بی‌زبان هیچ حمایت خاصی ندارد و جز رهبری که خود به‌تنهایی علم این گفتمان را به دوش می‌کشد، پناهگاهی نمی‌یابد. زیرا هنوز عده‌ای به‌دنبال پاسخ به شبهه عقلانیت و احساس زن یا نقش اجتماعی زن هستند و یا انگشت اتهام به سمت اسلام دراز می‌کنند. عده‌ای هم با ستهم همه درها به روی زنان در شیپور تهر می‌دمند، سوال روی سوال ایجاد می‌کنند و

مانع شناسایی زن انقلابی ذیل گفتمان اسلام عزیز می‌شوند و اگر رویشان بشود رهبری را هم فمینیست می‌خوانند هرچند این دو گروه صرفاً حرکت زنان مسلمان انقلابی موسوم به الگوی سوم زن را تا حدی گند می‌کنند. اما نمی‌توانند آن را متوقف کنند. بدیهی است که زنان جامعه ما برای حفظ هویت، فرهنگ و آرمان‌های انقلاب اسلامی ایستادگی بسیاری کرده‌اند و الگوی سوم را تحقق بخشیده‌اند. اما این قشر از جامعه همواره اقلیت فرض شده و بی‌صداترین قشر جامعه‌اند که در متن جامعه حضور دارند.

مسئله ما امروز تحقق الگوی سوم نیست. مسئله بسط نظری و دارای ادبیات شدن آن است. مسئله پژواک دادن به صدای زن مسلمان ایرانی انقلابی است.

ای کاش محور سخنان مدعوین در جلسه بعدی به جای گلایه و مطالبه، ارائه گزارش پیشرفت به رهبری و درخواست روشن‌ساختن افق‌های جدید و بر عهده گرفتن مسئولیت‌های بیشتر برای زنان باشد و گرنه بیش از این تعمیق عقب‌ماندگی ما، از رهبر انقلاب است.

سهم ۲۰ تا ۲۵ درصدی زنان از کارآفرینی در ایران

توسعه فردی و شبکه‌سازی لازمه توسعه کارآفرینی در بین زنان/ آموزش و پرورش بر آموزش مهارت‌های نرم تمرکز کند

پاسخ به سؤالات بیان شد همگی سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های دولتی است، عنوان کرد؛
گفت: علاوه بر این ما در حوزه سیاست‌گذاری، موضوعی با عنوان بودجه‌ریزی جنسیت‌محور داریم که در آن بر اساس یا با تمرکز بر جنسیت، اولویت‌هایی را برای بانوان قرار می‌دهند اما مهم این است که این اولویت‌ها به‌درستی انتخاب شوند.

مدیرعامل شرکت نوآور شتاب‌دهنده منش، خاطرنشان کرد: در جاهایی که باید نگاه بیندیشی وجود داشته باشد این نگاه باید بر مبنای توانمندسازی زنان با جامعه هدف برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری شود. درواقع همین تغییر دیدگاه طی سال‌های اخیر باعث رشد سهم زنان در حوزه کارآفرینی شده است.

سپهری با بیان اینکه مجوززدایی از ارکان توسعه کسب و کار و کارآفرینی در حوزه زنان است، ابراز کرد: این امر نه‌فقط برای خانم‌ها بلکه برای بسیاری از فرایندهای اداری حوزه کسب و کار یکی از ضرورت‌ها محسوب می‌شود.

وی مطرح کرد: گرچه همه بخش‌های حوزه کسب و کار این قابلیت را دارند که در حوزه کسب و کارهای استارت‌آپی برای زنان به آن‌ها توجه شود، اما بنا به ویژگی‌های خاص روحی آن‌ها، حوزه آ‌ئی‌تی و رشته‌های مختلف علوم انسانی مرتبط با حوزه سلامت ازجمله بسترهایی است که می‌توان برای بانوان تمرکز بیشتری بر آن‌ها کرد.

وی در پاسخ به اینکه فرهنگ کارآفرینی و نوآوری را چگونه می‌توان در بین زنان تقویت کرد؟ گفت: بازهم تأکید من روی آموزش و پرورش است یعنی بعد از خانواده که نباید با نگاه منفی به نگرش و تفکر خلاق، مانع رشد خلاقیت‌های کودک خود شوند، این مدرسه است که باید به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل رشد خلاقیت و سایر ویژگی‌ها همچون مهارت‌های نرمی که بیشتر درباره آن صحبت کردیم، نقش آفرین باشد. این مدرس کارآفرینی ادامه داد: درواقع ضروری است که سیستم آموزش و پرورش ما تبدیل به یک سیستم مدرن با رویکرد پرورش کارآفرینی شود.

سپهری با اشاره به اینکه البته این بدان معنا نیست که قرار است همه آدم‌های دنیا کارآفرین شوند ابراز کرد: منظور این است که همه افراد در مدارس با ویژگی افراد کارآفرین رشد کنند تا در ادامه بتواند به هر طریق ممکن از این مزیت در فرایند کاری خود در بخش دولتی و خصوصی بهره ببرند.

وی ادامه داد: در راستای توسعه کسب و

کارهای استارت‌آپی و پایداری آن‌ها، یک اصل مهم به نام شبکه‌سازی وجود دارد؛ یعنی تا زمانی که افراد شبکه ارتباط خوب و مناسبی نداشته باشند، در پیدا کردن هم‌گروهی، پیدا کردن مشتری و تأمین‌کننده مالی با مشکل برخورد خواهند کرد. مدیرعامل شرکت نوآور شتاب‌دهنده منش در پاسخ به اینکه توصیه شما به دختران جوان که به‌دنبال کسب و کارهای جدید و کارآفرینی هستند، چیست؟ گفت: بنده در مشاوره‌هایی که ارائه می‌دهم، همواره به این امر معتقدم که گام نخست موفقیت در کسب و کار توسعه فردی و سپس شبکه‌سازی است.

سپهری خاطرنشان کرد: آنچه مسلم است اینکه دختران ما برای موفقیت در کسب و کار خود دائماً و لحظه به لحظه باید به‌دنبال توسعه فردی باشند.

مع‌الوصف با توجه به آنچه گفته شد؛ نگاهی به آمار منابع انسانی کسب و کارهای نوآور نشان می‌دهد بسیاری از جایگاه‌های شغلی، از کارشناس گرفته تا مدیران میانی و مدیران ارشد، تامل‌برانگیز است و با توجه به تعداد و اهمیت آن‌ها، نقش بسزایی در بالا بردن امید اجتماعی و رشد اقتصادی کشور دارند، این امیدواری وجود دارد که با فراهم کردن زیرساخت‌ها، شرایط مناسب فعالیت بیشتر آن‌ها فراهم آید و مشارکت بیشتر زنان موجب بالندگی اکوسیستم نوآوری کشور شود، بنابراین شایسته است اهرم‌های تشویق‌کننده و ترغیب‌کننده برای این مشارکت به‌کار گرفته شود.

چنانکه از زبان کارشناس عنوان شد، در همین راستا، می‌توان با تکیه بر توان و انگیزه و کارنامه درخشان حضور زنان در فضای اکوسیستم آموزشی متنوع برای آگاهی و توانمندسازی، تدوین ساز و کارهای مسئولیتی متناسب با توانمندی‌ها و نقش‌های توان‌مان زنان و رشد فرهنگ همراه و روال‌های قانونی پیشران، اثربخشی سگسترده‌تر و تمربخش‌تر از گذشته را شکل داد.